

PVO

NĚKTERÝCH OBJEKTŮ

VŠEVOJSKOVÉHO SVAZU

Zavedením protiletadlových raketových útvarů u vševojskových divizí spolu s dalšími protiletadlovými raketovými komplety na stupni vševojskového útvaru a motostřelecké jednotky dochází k určité autonomnosti organizace protivzdušné obrany u vševojskového svazku při vedení boje se vzdušným nepřítelem, který působí zvláště v malých a přízemních výškách. Tyto skutečnosti umožňují v daleko větší míře u vševojskového svazu používat organický protiletadlový raketový útvar (svazek) k obraně jen specifických objektů svazu, a tak ještě konkrétněji v souladu s rozhodnutím velitele vyjádřit úsilí a těžiště protivzdušné obrany v jednotlivých obdobích přípravy a vedení operace.

Stručná charakteristika a význam jednotlivých objektů svazu v období příprav a vedení operace

Při uskutečňování protivzdušné obrany objektů svazu je nutné přihlížet k celkovému systému PVO vševojskového svazu. Tento co do množství prostředků PVO, které působí ve společném prostoru, může být různý v počátečním období války a v průběhu operace, v závislosti na místě vševojskového svazu v rámci operačně strategického svazu a rozsahu působnosti součinnostních sil.

Jak potvrzuje organizační struktura vševojskového svazu, je možné v podstatě redukovat armádní objekty především na armádní raketový svazek, místa velení, pohyblivou raketotechnickou základnu, protiletadlovou raketotechnickou základnu a týlové objekty.

Z operačního hlediska je jejich rozsah podstatně větší. Vstupují sem takové objekty a období bojové činnosti, jako úderné uskupení svazu, přesun a zasažení druhých sledů, zasažení operační manévrovací skupiny, přechody důležitých vodních toků, soutěsek, komunikačních uzlů apod.

S přihlédnutím k tomu, že organizaci PVO objektů operačního významu byla již v rámci publikační činnosti ve Vojenské mysli věnována potřebná pozornost, budeme se v další části článku zabývat jen organizací PVO takových objektů, jako jsou armádní raketový svazek, velitelská stanoviště a objekty týlu.

Společným specifickým rysem těchto objektů je působení ve větší hloubce. K rozmísťování prvků jejich bojových sestav bude v maximální míře využíváno ochranných podmínek terénu, maskovacích vlastností terénních předmětů a možností snadnějšího utajení. Přemísťování uvedených objektů vzhledem k jejich charakteru bude podstatně méně četné a jen výjimečně bude docházet ke změně zaujatých prostorů všemi silami najednou.

Armádní raketový svazek, pro který jsou plánovány dva prostory bojového rozmístění, bude do zahájení operace zpravidla zaujímat jen jeden a vytvářet tři až čtyři vzájemně oddělené objekty, jejichž postupné přemístění předpokládáme až v průběhu operace. Zvláštností výběru prostorů bojového rozmístění je jeho stanovení excentricky k předpokládanému směru útoku nepřítele, což svým způsobem snižuje efektivně využít k jeho obraně prostředky PVO, které působí ve prospěch úderného uskupení vojsk na směru hlavního úderu.

Z hlediska pořadí důležitosti objektů náleží armádní raketový svazek mezi nejvážnější, které budou trvale předmětem zjišťování a ničení všemi nepřátelskými prostředky jak vzdušného, tak pozemního napadení.

Místa velení svazu, z nichž nejdůležitější je velitelské stanoviště, představují jednotlivé objekty s plochou přibližně $2,5 \times 2,5$ km, s velkou koncentrací osob a techniky (což se vztahuje především na velitelské stanoviště).

VS svazu je většinou přemísťováno jednou za 24 h. ZVS jako trvale působící místo velení je zřizováno podle stejných zásad jako VS. V době činnosti VS může ZVS plnit dílčí úkoly velení vojskům. Při vyřazení nebo přemísťování VS přebírá ZVS velení v plném rozsahu.

TVS svazu je zřizováno k řízení činnosti týlu. Musí však být připraveno převzít (podle potřeby) řízení bojové činnosti všech vojsk. Je přemísťováno zpravidla jedenkrát za 24 h. Má přibližně plochu 2×2 km.

Z hlediska protivzdušné obrany představuje systém velení svazu tři důležité objekty od sebe prostorově vzdálené až 20 km. Jde o relativně malorozměrné objekty, avšak velmi důležité a značně zranitelné.

Z **týlových objektů** je nejzranitelnější armádní brigáda materiálního zabezpečení, kterou tvoří v podstatě šest dílčích objektů, brigádní sklady a další jednotky. Je přemísťována většinou po dvou pochodových osách jednou za 2–3 dny. Z hlediska protivzdušné obrany jde o důležitý objekt, který bude předmětem četných úderů taktického letectva.

Při jejím rozmísťování po kolektorech (zpravidla v počtu čtyř), každý o ploše přibližně 25–35 km², budou nejzranitelnějšími především kolektory PHM a munice.

Možný charakter působení vzdušného nepřítele proti některým objektům vševojskového svazu

I když nemůžeme násilně vytrhávat působení nepřátelského letectva proti objektům vševojskového svazu typu velitelská stanoviště, armádní raketový svazek apod., z celkové předpokládané činnosti vzdušného nepřítele proti vševojskovému svazu, pokusíme se o to z důvodu zaměření obsahu článku alespoň v základních rysech.

Letectvo možného nepřítele je jedním z nejúčinnějších a nejpravděpodobnějších prostředků napadení míst velení, postavení raketového vojska a dalších obdobných objektů. Technické parametry, výzbroj a množství letectva armád kapitalistických států (taktického i vojskového) představují kromě přímých úderů na tyto objekty i značnou rušivou úhrozu, a to ve všech fázích jejich činnosti (při přesunech, rozvinování i po zaujetí určitého prostoru) ve dne i v noci.

Tato rušivá činnost se může projevovat jak omezenými jednotlivými údery na určitou část našeho objektu, tak i nepřímým, že trvalým nebezpečím leteckých úderů, neustálým vyhlašování leteckých poplachů atd. dochází ke snižování fyzické i psychické odolnosti příslušníků těchto objektů. K rušení činnosti štábů může dojít i tím, že soudobé nepřátelské letectvo je schopno intenzívně rušit rádiové, radioreléové, radiolokační a jiné technické prostředky. Obdobně i chemické nebo radioaktivní zamoření určitého prostoru, napadání našich objektů v průběhu přesunů může vést k značné neproduktivní činnosti prodlužování přesunů, uskutečňování manévru do záložních prostorů a k nutnosti zvýšení počtu přemístění za den.

Nepřímé rušení práce štábů způsobuje nepřátelské letectvo i tím, že v důsledku jeho činnosti je nutné vytvářet složité struktury míst velení, zvětšovat vzdálenost mezi jeho jednotlivými prvky, přesuny organizovat po částech a zpravidla jen v noci, což vše znamená značné narušování a ztěžování práce štábů.

Stanovit pravděpodobné počty letectva, které mohou působit proti uvažovaným objektům svazu, je značně složité, protože využití vzletů, jež má vzdušný nepřítel k dispozici, není nikdy pravidelné a rovnoměrné a závisí na celkové situaci.

Zkušenosti z probíhajících lokálních vojenských střetnutí a cvičení přibližně naznačují, že proti místům velení svazu, prostředkům armádního raketového vojska a dělostřelectva i objektům týlu svazu by mohlo být použito až 30 % z celkového počtu letectva, které působí v celém pásmu vševojskového svazu. Kromě toho ničení zjištěných prostředků jaderného napadení, jakým je armádní raketový svazek, případně vedení úderu na velitelské stanoviště, bude bezesporu plnit každý letoun, který bude vyslán do vzdušného prostoru nad vševojskovým svazem.

Z vojskového letectva organicky začleněného u divizí a armádních sborů armád NATO mohou proti uvažovaným objektům působit převážně průzkumné letouny, bezpilotní průzkumné prostředky a vrtulníky určené k průzkumu a k přímé podpoře pozemního boje. Počty těchto prostředků a intenzita jejich působení bude závislá na konkrétním složení pozemního nepřítele, který je proti našemu vševojskovému svazu, a na vzdálenosti objektů od předního okraje, kdy se zvětšováním této vzdálenosti bude intenzita působení vojskového letectva podstatně klesat.

Základem úspěšného úderu na objekty těchto typů je jejich včasné zjištění. Vzhledem k relativně snadnému utajení rozmístění prvků velitelského stanoviště svazu i bojové sestavy armádního raketového svazku bude jejich zjištění (při důsledném dodržování maskovací kázně) pro nepřátelský vzdušný průzkum poměrně náročným úkolem. Proto tento průzkum, kromě speciálních průzkumných letounů taktického a vojskového letectva, budou vést prakticky všechny letouny.

I přes prudký růst technických prostředků vzdušného průzkumu bude jeho základ tvořit vizuální a fotografický průzkum vedený jednotlivými letouny nebo dvojicemi. Maximální intenzitu průzkumné činnosti lze předpokládat především ve dne a při dobrých povětrnostních podmínkách, s výškou letu 300—500 m. Pouze při fotografickém průzkumu může být výška letu do 4500 m. Vzdálenost dráhy letu průzkumného letounu od prostoru rozmístění objektů může pro jeho možné zjištění dosahovat až 2000 m při vizuálním a 4,5 km při fotografickém průzkumu. Je pochopitelné, že zjištění našich objektů při přesunu by bylo možné i z dále a výšek mnohem větších.

Po úspěšném zjištění objektu může následovat bezprostřední úder stejným letounem (skupinou letounů) nebo úder zvlášť vyčleněnou skupinou zpravidla stíhacích bombardovacích letounů. Cílem úderu je umlčení (zničení) daného objektu nebo jeho hlavní části.

V závislosti na cíli úderu bude nutné předpokládat i počet použitých nepřátelských letounů. Např. při umlčení části oddílů armádního raketového svazku musíme uvažovat o současném působení jedné nepřátelské letky; při ničení těchto oddílů mohou působit tři letky, tj. celé stíhací bombardovací křídlo.

Obdobně tomu bude u napadání míst velení vševojskového svazu, kde však úder na velitelské stanoviště (jako celku) je málo pravděpodobný a zpravidla půjde o napadání jeho jednotlivých prvků a skupin. Četnost působení může být do hodnoty jedné letky.

Nálety vzdušného nepřítele je možné očekávat ze všech směrů, i když hlavní náletový směr bude bezesporu od předního okraje.

Tabulka

Způsob napadení (činnosti)	Hranice plnění úkolu nepřátelským letectvem (v m)	
	objekt napadení na místě	za přesunu
Vizuální průzkum	1800	2500
Fotografický průzkum	4400	4400
Odpálení: řízených střel	4700	4700
neřízených střel	3000	3000
Bombardování střemhlav		
pod úhlem: 45°	3100	3100
60°	2500	2500
Bombardování:		
— z vodorovného letu	3700	2400
— napalmovými pumami	900	900
— chemickými pumami	4000	4000
— z vodorovného letu jadernými pumami	3700	Nepředpokládáme
pod úhlem: 45°	2700	Nepředpokládáme
90°	0	Nepředpokládáme
110°	0	Nepředpokládáme

Ze způsobů činnosti nepřátelského letectva proti armádnímu raketovému svazku, místům velení a objektům týlu lze nejčastěji očekávat úderů řízenými a neřízenými raketami a bombardováním střemhlav i z vodorovného letu včetně použití napalmových pum. Při úderech pumami s jadernou náloží můžeme za základní způsob považovat úder pod úhlem 90° a 110°.

Přilet a vedení úderů můžeme předpokládat ve výšce 120—4500 m (výšku 120 m uvažujeme při bombardování především míst velení napalmovými pumami a výšku 4500 m jako výchozí bod k bombardování střemhlav).

Zanedbatelnou otázkou, především k řešení účinné protivzdušné obrany, není ani vzdálenost, z jaké může nepřátelské letectvo naše objekty napadat. Možné vzdálenosti od hranice našeho objektu (čela pochodového proudu) v závislosti na způsobu jeho napadení — viz **tabulku**.

Organizace protivzdušné obrany vybraných objektů

Vzhledem k předpokládanému charakteru činnosti vzdušného nepřítele a jeho širokému působení proti uvažovaným objektům svazu musí při organizaci jejich protivzdušné obrany tvořit základ celkový systém PVO vytvářený v rámci operačně strategického svazu a svazu.

Jak jsme již uvedli, mohou v pásmu vševojskového svazu, kromě organických prostředků, působit i další součinnostní síly PVO, PVOS a stíhacího letectva. Toto umožňuje, vycházíme-li z dané konkrétní situace, zásad rozmísťování armádního raketového svazku, velitelských stanovišť a týlových objektů, dislokovat je takovým způsobem, aby byly pod přímou obranou těchto součinností prostředků a byla tak zvýšena jejich odolnost proti úderům vzdušného nepřítele.

K obraně **armádního raketového svazku** může být bezprostředně použit organický armádní protiletadlový raketový útvar malého dosahu nebo část sil protiletadlového raketového svazku středního dosahu, pokud bude působit jako armádní prostředek.

Použití protiletadlového raketového útvaru malého dosahu k PVO armádního raketového svazku vytváří, vzhledem k jeho palebným možnostem a zásadám zaujímání bojové sestavy, optimální podmínky k účinné obraně všech prvků armádního raketového svazku v prostoru jejího bojového rozmístění. Takto organizovaná PVO současně umožňuje řešit obranu raketového svazku i za přesunu s dočasným vyčleňováním jedné až dvou protiletadlových raketových jednotek na každý z jejich hlavních objektů.

V dynamice útočné operace při postupném přemísťování jednotlivých hlavních objektů nebude možné, aby protiletadlový raketový útvar malého dosahu bránil celý armádní raketový svazek, ale jen jeho část. V daných případech bude nutné, v rámci jednotného systému PVO, co nejefektivněji k přímé obraně využívat organické přenosné protiletadlové raketové komplety S-2M, které působí v sestavě jednotlivých prvků armádního raketového svazku. K neúčinnějšímu využití uvedených palebných prostředků musí příslušní velitelé jednotlivých prvků průběžně usměrňovat velitele družstev střelců tak, aby byli rozmístěni až 500 m od bráněného objektu a ve směru nejpravděpodobnějších náletů vzdušného nepřítele. Tento způsob přímé protivzdušné obrany bude hlavním především v době, kdy protiletadlový raketový útvar malého dosahu použijeme k obraně jiných důležitých objektů.

Zkušenosti ze cvičení potvrzují, že využití protiletadlového raketového útvaru malého dosahu k přímé obraně armádního raketového svazku je plně efektivní jen když brání celý svazek. V dynamice operace při přemísťování jednotlivých prvků je tento efekt podstatně nižší, protože v případě rozdělení útvaru na jednotlivé palebné jednotky není možné centralizovaně řídit bojovou činnost, ani využít automatizovaného systému velení k řízení palby všech protiletadlových raketových jednotek útvaru.

Určitou autonomnost protivzdušné obrany armádního raketového svazku při plnění určených úkolů, zvláště v malých a přízemních výškách, by podstatně zvýšilo organizační začlenění čet protiletadlových raketových kompletů S-10M k jednotlivým hlavním prvkům její bojové sestavy. Cílevědomým řízením a využíváním těchto prostředků organickými veliteli spolu s přenosnými protiletadlovými komplety S-2M (již organizačně začleněnými do sestavy) by bylo možné v rámci celkového systému PVO daleko účinněji organizovat protivzdušnou obranu armádního raketového svazku.

Obdobně jako u tohoto raketového svazku jsou v rámci celkového systému PVO bráněna i **místa velení svazu**.

Přímá protivzdušná obrana velitelského stanoviště je však zesilována třemi organickými družstvy přenosných protiletadlových raketových kompletů S-2M, která umožňují vedení protivzdušné obrany nejen v prostoru rozmístění velitelského stanoviště, ale i za přesunu začleněním daných prostředků do jednotlivých pochodových proudů. Pro bojovou činnost a rozmísťování střelců S-2M v prostoru velitelského stanoviště platí stejné zásady jako u armádního raketového svazku, kde by neměla být vzdálenost družstva střelců od bráněného objektu menší než 500 m. K umístění těchto družstev volíme především nejpravděpodobnější směry náletů nízko letících cílů.

K organizaci protivzdušné obrany velitelského stanoviště během jeho přesunu je účelné začlenit jednotlivá družstva S-2M přímo do pochodové sestavy zabezpečovacích jednotek a útvarů velitelského stanoviště s tím, že jednotliví střelci jsou dále rozmístěni na vozidlech ve vzdálenosti 600–800 m. Jedno družstvo je však vhodné přesunovat do vzdálenosti až 500 m před hlavním pochodovým proudem.

V případě přesunu velitelského stanoviště po částech je k zabezpečení nepřetržitosti protivzdušné obrany nutné také po částech přemísťovat i čtyři střelce S-2M (nejméně po družstvech).

Vzhledem k tomu, že provozní útvary velitelského stanoviště mají zpravidla zdvojené materiálové i personální vybavení k zabezpečení nepřetržitosti jeho činnosti, bylo by, podle našeho názoru, bezesporu vhodné, aby i zajištění prostředky PVO odpovídalo tomuto požadavku a četou střelců S-2M bylo vybaveno každé místo velení svazu, včetně týlového velitelského stanoviště.

K protivzdušné obraně **týlových objektů** vševojskového svazu nebudou zpravidla vyčleňovány samostatné síly a prostředky vojska PVO a jejich obrana bude řešena v rámci celkového systému PVO. Je pochopitelné, že opět budou maximálně využívány k rozmístění objektů týlu prostory bráněné součinnostními prostředky PVO, především vojsky PVOS a stíhacím letectvem. Vzhledem k tomu, že objekty týlu svazu jsou rozmísťovány ve větší operační hloubce, nebudou ani případné údery nepřátelského letectva zcela překvapivé a bude možné získat potřebný čas k jejich odražení stíhacím letectvem.

Svou úlohu u objektů týlu budou mít i pasívní opatření protivzdušné obrany,

jako jsou dokonalé maskování, dodržování světelné kázně, omezení pohybu apod.

Přes tyto skutečnosti by však bylo, podle našeho názoru, účelné výhledově vybavit i tyto objekty aktivními organickými prostředky PVO, především přenosnými protiletadlovými komplety S-2M. Tím jim umožnit účinnou přímou protivzdušnou obranu, především proti nízko letícím cílům, jejichž nepozorované proniknutí i do hloubky, v níž jsou objekty týlu rozmísťovány, nelze nikdy vyloučit.

Vedení bojové činnosti v soudobých podmínkách bude kromě jiného ovlivňováno rychle se měnící situací, nesouvislým značně členitým předním okrajem vojsk, pronikáním speciálních skupin i celých jednotek, útvarů a svazků do velké hloubky nepřátelské sestavy, ale i nepřítelem do našeho týlu apod. Za těchto podmínek je podstatně zvyšováno ohrožení objektů, které jsou rozmísťovány ve větší vzdálenosti od předního okraje vojsk, a to jak pozemním, tak vzdušným nepřítelem.

Této skutečnosti však vybavení a zabezpečení objektů svazu, jako např. armádního raketového svazku, místa velení a armádní brigády materiálního zabezpečení, jak se domníváme, plně neodpovídá.

Určitou výjimku tvoří protivzdušná obrana, která je v současnosti nejen teoreticky řešena, ale i většina objektů je k plnění uvedeného úkolu vybavena nejnutnějšími palebními prostředky.

Přesto však i při prostém porovnání se vševojskovým útvarem je toto vybavení, podle našeho názoru, slabší a plně neodpovídá významu armádních objektů. Bylo by proto vhodné jejich vybavení prostředky PVO dále obohacovat a tím vytvářet lepší podmínky k ještě účinnější protivzdušné obraně.